

Näringsdepartementet
Landsbygdsavdelningen
Enheten för fiske, jakt och rennäring

Sportfiskarnas synpunkter gällande Havs- och vattenmyndighetens redovisning av uppdrag om generellt stopp för bottentrålning i skyddade områden, diarienummer N2020/02128

Bakgrund

Havs- och vattenmyndigheten fick genom regeringens beslut den 23 januari 2020 i uppdrag att utreda och föreslå ändringar i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen för att genomföra ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen, samt hur möjlighet till begränsade undantag kan ges i förvaltningsplanen. I uppdraget ingår att sammanställa och beskriva alla befintliga undantag från trålfiskeförbudet både i och utanför marina skyddade områden innanför trålgränsen. Havs- och vattenmyndigheten ska vidare redovisa hur ett generellt stopp för bottentrålning kan införas i övriga svenska skyddade områden utanför trålgränsen och tillämpas även på utländska fiskefartyg.

Inledning

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) är en demokratiskt uppbyggd ideell organisation och det organiserade sportfiskets företrädare i Sverige. Vår vision är ett hållbart fiske i friska vatten – för alla. Förbundet har idag över 60 anställda och organiserar över 66 000 medlemmar. Sportfiske är en av Sveriges viktigaste fritidsaktiviteter med långt över en miljon utövare som varje år lägger mer än fem miljarder kronor på sitt fiske.

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) önskar lämna följande synpunkter med anledning av förslaget om generellt stopp för bottentrålning i skyddade områden:

Sammanfattning

Sportfiskarna anser att det remitterade underlaget väl beskriver de förutsättningar Sverige har att tillgå för att i praktiken genomföra regeringsuppdraget. Sportfiskarna är positiva till ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden och att bottentrålningens påverkan nu slutligen miljöprövas. Sportfiskarna anser vidare att det är mycket brådskande med skydd av särskilt våra gemensamma fiskbestånd och att det mot

Sportfiskarna
Svartviksslingen 28
167 39 Bromma
info@sportfiskarna.se

bakgrund av den allvarliga beståndssituationen i svenska kustvatten krävs mer kraftfulla åtgärder för att rädda de sista spillrorna av lokala kustfiskbestånd. Sportfiskarna anser:

- Att inriktningen i det remitterade underlaget med införandet av ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden är mycket bra. Det ligger i linje med att miljöfarlig verksamhet ska miljöprövas. Det är dock viktigt att förslaget verkställs och inte bara utreds.
- Att skrivningen om försvårande för fisket i 20 § fiskelagen bör tas bort, inte minst för att denna begränsning inte kan samexistera med ambitionen att i ökad utsträckning miljöanpassa fisket.
- Att det är bra att länsstyrelser och kommuner nu tydligare involveras i arbetet med skyddet av bevarandevärden i marina områden.
- Att mot bakgrund av att många kommersiellt fiskade rovfiskbestånd idag är en bråkdel av vad de var på 1980-talet måste svenska myndigheter, departement och politiker omedelbart tillsätta kraftfulla åtgärder för att ge våra fiskbestånd en chans till återhämtning.
- Att nuvarande inflyttningsområden tas bort för storskaligt industrifiske och västkustens bottentrålning efter havskrafta samt att utflyttningsområden istället införs för att skydda lokala strömmingsbestånd, lokala torskbestånd och särskilt viktiga sportfiskeområden.
- Att Sverige omedelbart måste agera för en ytterligare utflyttning av trålgränsen, med stöd av i huvudsak artikel 20 i den gemensamma fiskeripolitikens grundförordning.

Sportfiskarnas synpunkter i sin helhet

Ett generellt förbud mot bottentrålning

Sportfiskarna anser att inriktningen i det remitterade underlaget med införandet av ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden är mycket bra. Det ligger i linje med att miljöfarlig verksamhet ska miljöprövas. Det resoneras en del kring vilken lagstiftning som kan ge lagstöd åt vilken åtgärd. Sportfiskarna poängterar att det finns ett skriande behov av den här typen av åtgärder och att det viktigaste är att Sverige har ambitionen att skydda våra gemensamma havsresurser.

De senaste decennierna har tyvärr andra intressen är miljöintressena, andra principer än bevarandepriinciperna och andra ansatser än ekosystemansatsen prioriterats. Under dessa decennier har våra kommersiellt viktiga fiskbestånd överexploaterats och är i många fall på rekordlåga nivåer. Att nu implementera ett omvänt system med att generellt förbjuda

bottentrålning jämfört med som idag – att den mest skadliga fiskemetoden i Sverige tillåts nästan överallt – kan ses som en länge efterfrågad tillståndsprövning av skadliga fiskemetoder, om än i väldigt begränsad skala med tanke på hur få ”skyddade” områden som faktiskt berörs i det remitterade underlaget. Vidare ligger förslaget väl i linje med konceptet zonerad förvaltning, samt Sportfiskarnas och de flesta andras absoluta inställning till fiskereglering, nämligen att fisket ska regleras utefter den skada som fiskemetoden orsakar på botten och fiskbestånd. Ambitionen måste vara att ett prioriterat företräde till fiskeresurser ska ges till det fiske som sker med minst negativ miljöpåverkan. Zonerad förvaltning är sedan decennier en väl fungerande förvaltningsmetod i terrestra miljöer, men används också mer omfattande i havsförvaltningen längs exempelvis Nordamerikas kuster. Sammantaget är Sportfiskarna positiva till att förslaget verkställs, och inte bara utreds.

Länsstyrelsens och kommunens ansvar

Sportfiskarna har noterat förslaget om att kommun eller länsstyrelse i ett områdes förvaltningsplan ska kunna tydliggöra om och i så fall hur bottenrålning kan bedrivas utan att områdets bevarandevärden riskerar att påverkas negativt. Sportfiskarna menar att en kommuns eller länsstyrelsens inflytande över bevarandevärdena i dessa områden måste tas i tungt beaktande. Hittills har kommunerna sällan eller aldrig bjudits in till sådana diskussioner, vanligtvis då länsstyrelse eller nationell myndighet prioriterat yrkesfiskets tillgång till havsområden före skyddet av aktuella bevarandevärden. Som konstaterat i det remitterade underlaget kommer detta att ställa krav på kommuner och länsstyrelser i deras arbete med bevarandeplanerna, men det innebär också en tydligare viktning när nyttan av bottenrålning ska vägas mot skadan, ett ansvar kommuner och länsstyrelser med säkerhet är glada över att ha ett tydligare mandat kring. Det är viktigt att konsekvenserna är noga övervägda och att skälen är goda om undantag mot bottenrålforbudet ska ges.

Juridiska förutsättningar

I det remitterade underlaget, men också i tidigare utredningar av Naturvårdsverket och Fiskeriverket, har det föreslagits att det ska utredas om begränsningen i 20 § fiskelagen bör tas bort för att kunna tillämpas som bemyndigande till förbudet och för att denna begränsning inte stämmer överens med ambitionen att i ökad utsträckning miljöanpassa fisket. Sportfiskarna ställer sig positiva till att förslaget verkställs.

I övrigt redogörs i omfattande ordalag kring hur olika lagrum ska tolkas, kan användas eller bör kombineras. Sportfiskarna har en viss oro för att de olika lagrummen i det remitterade underlaget diskuteras på ett problematiserande sätt och trycker på det stora behovet av att faktiska åtgärder nu kommer till stånd för att möta de stora skyddsbehov som våra kustekosystem har.

Borttagande av inflyttningsområdena

Längs stora delar av svenska kusten finns så kallade inflyttningsområden, väl tilltagna zoner innanför trålgränsen där den mest bottenpåverkande metoden i Sverige – bottentrålning – fortfarande tillåts. Man kan notera att det snarare är regel än undantag med inflyttningszonerna längs större delen av svenska kusten och i Västerhavet får det till följd att bottentrålning efter havskräfta får fortgå innanför trålgränsen. Utflyttningen av trålgränsen i Västerhavet 2004, som gjordes för att skydda bottenarna från fysisk påverkan och minska fisketrycket på hotade kustfiskbestånd och uppväxande fisk, fick därmed mindre effekt än vad den borde. Enligt en SLU-utvärdering innebär förvisso utflyttningen av trålgränsen från då minimala en till två sjömil från baslinjen stora vinster för ekosystemen, men inflyttningszonerna som fortsatt ligger kvar visar tydligt på den uppenbara felprioritering som Sverige gjort när fiskeflottans tillgång till kustnära botten prioriterats före ett långsiktigt skydd av våra kustekosystem.

Sportfiskarna efterlyser omedelbara åtgärder för att inflyttningsområdena tas bort, samt att man istället inför "utflyttningsområden" i havsområden där ett förstärkt skydd är väsentligt. Sådana initiativ har vad Sportfiskarna erfar aldrig tagits av svenska myndigheter. Områdena skulle finnas som skydd för exempelvis lokala strömmingsbestånd längs ostkusten, de kvarvarande spillrorna av lokala torskbestånd längs västkusten (Kungsbackafjorden, Gullmarsfjorden, 8+fjorvar m.fl.) samt särskilt viktiga sportfiskeområden (Fladen, Kummelbank, Måseskär m.fl.).

Utflyttning av trålgränsen

Regler och begränsningar avsedda att skydda kustzonen från olika fiskeredskap har funnit i sekel, men det senaste halvsekle har detta skydd succesivt försvagats. Sportfiskarna hade önskat att ett större grepp tas kopplat till skyddet av våra kustmiljöer, när frågan om förstärkt skydd i marina områden nu utreds och ska implementeras. Mer specifikt handlar det om en nödvändig utflyttning av trålgränsen, en fråga Sportfiskarna helt utan gensvar har drivit och sett behovet av i årtal. Sportfiskarna vill betona det akuta behovet av att, i enlighet med artikel 20 i den gemensamma fiskeripolitiken, införa en sådan åtgärd för bevarande och förvaltning av fiskbestånd längs svenska kusten. Artikel 20.1 anger att en medlemsstat får vidta icke-diskriminerande åtgärder för bevarande och förvaltning av fiskbestånden och för att bibehålla eller förbättra bevarandestatusen för de marina ekosystemen inom en gräns på tolv nautiska mil från dess baslinjer.

Utöver att trålgränsens nuvarande geografiska läge är rättsosäkert längs stora delar av västkusten, är den lilla skyddszonen innanför trålgränsen urholkad av stora arealer inflyttningsområden där bottentrålning får fortgå. Sportfiskarna anser att det är mycket anmärkningsvärt att Sverige, trots sönderslagna bestånd och storskaliga ekosystemförändringar, inte tagit initiativ till att flytta ut trålgränsen på snart två decennier.

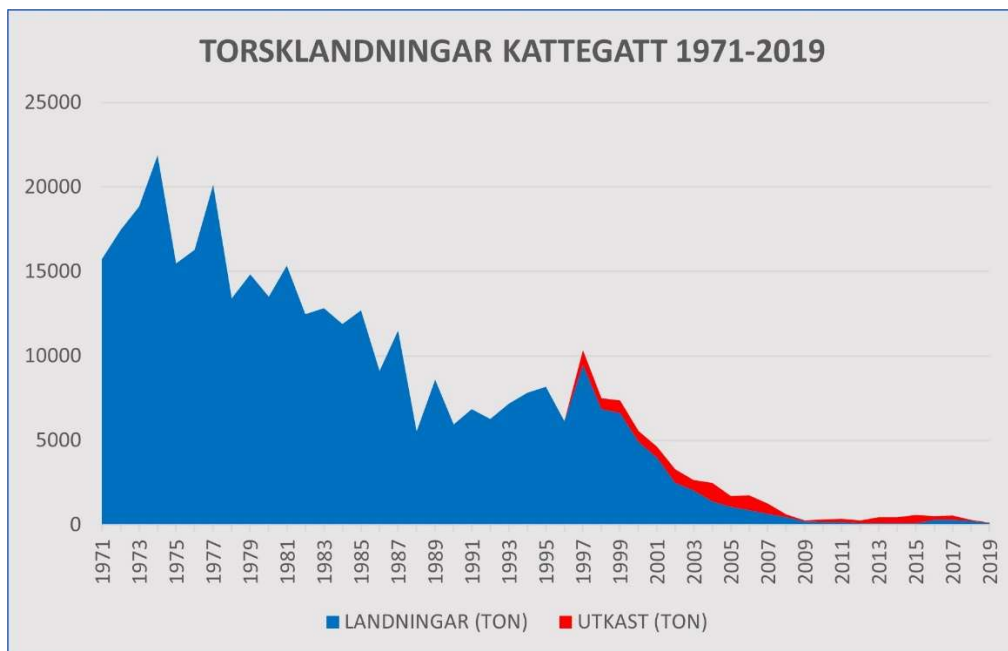
I det remitterade underlaget konstateras att det i sammanhanget är väldigt få arbetstillfällen och liten omsättning inom den del av yrkesfisket som bedriver verksamhet innanför trålgränsen. Även med en rejäl utflyttning av trålgränsen skulle få arbetstillfällen påverkas i större skala, samtidigt som mer skonsamma fiskemetoder som burfisket efter havskräfta skulle kunna fasas in, eftersom burfisket inte kan samexistera med trålfisket på grund av den höga risken för att redskapen trålas bort. Att enstaka arbetstillfällen väger så pass tungt att skyddet av kustzonen bortprioriterats till förmån för bottentrålning är beklagansvärt. En utflyttning av skadliga och mängdfångande redskap skulle på sikt innebära en återhämtning av fiskbestånd och ekosystem vilket på sikt skulle generera en bättre lönsamhet i fisket, inte en dödsstöt för det lokala fisket eller några samhällsekonomiska skador som ibland hävdas.

Det är i sammanhanget värt att notera att enligt en rapport från 2008 från SIK, Institutet för livsmedel och bioteknik, var trålad havskräfta miljövärstingen när så kallade livscykelanalyser gjordes för ett antal livsmedel. Ett kilo kräftkött från trålad havskräfta gav upphov till 107 kilo koldioxidekvivalenter. Ett kilo nötkött gav som jämförelse upphov till 22 koldioxidekvivalenter, samma som ett kilo burfiskat kräftkött. Detta kan jämföras med 4 koldioxidekvivalenter för ett kilo garnfiskat torsk kött och 0,06 koldioxidekvivalenter för ett kilo lök.

Tillståndet för fiskbestånden

Sportfiskarna vill slutligen påminna departementet om den allvarliga beståndssituation som många av de kommersiellt fiskade bestånden befinner sig i. Det verkar som att svenska myndigheter i sin iver att behålla några dussin arbetstillfällen helt missar att många av våra historiskt viktiga bestånd i många fall har en beståndsstorlek eller kvot som bara är en bråkdel av nivån för 40 år sedan. Ändå ansträngs det för att maximera uttaget av fisk genom produktionsmålet MSY – Maximum Sustainable Yield. Att denna ändrade referensnivå – *shifting baseline* – fått genomslag hos dagens beslutsfattare i form av att dagens situation är något slags normalläge där uttaget av fisk från minimala bestånd fortsatt ska maximeras är oerhört allvarligt.

Ett exempel av väldigt många är torskbeståndet i Kattegatt. Här är inflyttningszonerna välanvända, trålfisket från två nationer har varit omfattande i ett halvsekel och torskbeståndet har överfiskats en majoritet av de senaste 30 åren. I dagsläget finns nästan bara kräftfisket kvar i Kattegatt och samtidigt som det genererar lönsamhet för en minskande fiskeflotta har torskbeståndet kollapsat rent biologiskt. Kräfttrålningen ökar, bifångsterna minskar eftersom torskbeståndet kollapsat och ingen ser längre varningssignalerna. Landningarna av torsk det senaste halvseket ses nedan (källa: ICES):

Trenden är likartad för många kommersiellt fiskade rovfiskbestånd. Det är nu dags att Sverige på allvar inser att skyddet av våra gemensamma fiskresurser under flera decennier varit mycket bristfälligt. Genom ett förbud mot mängdfångande och bottenpåverkande redskap – bottentrålning – ges möjlighet till en återhämtning av de kustnära fiskbestånden och ekosystemen. Sverige, och de flesta länder, har i decennier genom ett politiskt sanktionerat överfiske undfallit att skydda våra gemensamma fiskresurser. Detta har allra mest påverkat allmänhetens rekreativsmöjligheter. Utöver detta har hundratals, om inte tusentals, jobb- och utbildningsmöjligheter gått till spillo för yrkesfiskets värdekedjor med fiske och förädling.

En utflyttning av trålgränsen är sannolikt den mest avgörande insatsen för att värna kustzonens känsliga habitat och dess viktiga roll som lek- och uppväxtområde för många fiskbestånd. Sportfiskarna anser att det nu handlar om ett nödläge för exempelvis spillror av de sista rovfiskpopulationerna längs västkusten och lokala strömmingspopulationer längs ostkusten. Sverige måste denna gång bestämt hävda skyddsbehovet inför Danmark, Finland och EU-kommissionen. Det är välkänt att Sverige många gånger har vikit sig för starka danska intressen när fiskefrågor förhandlats.

En utflyttning av trålgränsen ska gälla för samtliga nationers fiskefartyg och är därigenom inte en diskriminerande åtgärd. Givetvis måste motsvarande åtgärder införas av respektive land i de fall där flaggstatsjurisdiktion tillåter andra nationers fiskefartyg tillträde till avsedda kuststräckor. Sportfiskarna förutsätter också att gällande förbud mot trålning i Öresund i Sverige och Danmark inte påverkas.

För Sportfiskarna,

Sten Frohm, generalsekreterare
Anders Karlsson, bitr. generalsekreterare
Markus Lundgren, chef region Väst